

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

A black and white photograph of a rural landscape. The foreground shows a field with a row of trees. In the middle ground, there are rolling hills with fields and a few buildings, including a large white barn. The background shows more hills and fields under a cloudy sky.

Nr. 4

25. marts 1961

Vækst og udvikling kan fremmes

Fra en vestjysk hede­gård

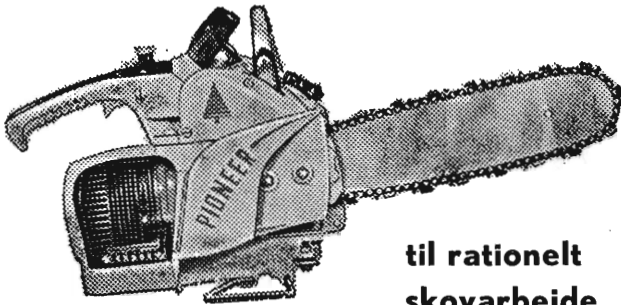
Kreditkassedirektør Aksel Jensen

Dødsfald

Nye plantagearealer

82. årg.

Oplag: 18.600

til rationelt
skovarbejde...

PIONEER

PIONEER kædesaven saver hurtigt, præcist, er let at håndtere, sikker og billig i drift. PIONEER er Canadas mest solgte kædesav — pålidelig under alle vejrforhold...

PIONEER 400 Effekt 5 hk. Vægt 10,3 kg. Sværdlængder 12-16 og 20"

PIONEER 600 Effekt 6-7 hk. Vægt 12,2 kg. Sværdlængder 16-20-24-28 og 32"

PIONEER saver lige godt i alle træarter. Forlang brochure og nærmere oplysninger hos

AXEL KETNER

Vordingborggade 6-8, Kbh. Ø. TR 3131

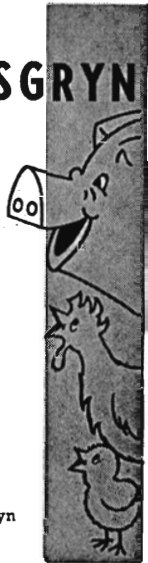
TRÆKULSGRYN

til kyllinger, høn smågrise og svin

- ★ Holder maven i orden
- ★ Garanteret vandfri
- ★ Største opslugningsevne

Leveres i hele og halve sække à 85 liter og 42,5 liter — og i sække med 5 poser à 17 liter eller sække med 20 poser à 4 liter.

Forlang de lette, porøse trækulsgryn fra Hedeselskabet

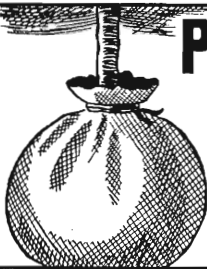
Bedst og billigst

PLANTELÆRRED

Bedste kvalitet m. farvet kendetråd — såvel i ruller som i afskårne stykker.
Sejlgarn — Jutegarn
Indhent venligst tilbud hos

FYENS SÆKKEINDUSTRI
/ Lydia Gaardon
HAVNEGADE 21 · ODENSE · TLF. 13 15 14

vand med

GUDENÅ
VANDINGSANLÆG
En bløde på rette tid og sted er guld værd.
Indhent tilbud.
GUDENÅS FABRIKER 1/2
SILKEBORG · VIRKLUND

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelser fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δmærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

- er det et hestearbejde at holde haven i orden?

AGRIETTE med fræser
og hyppeplov.

Agriette

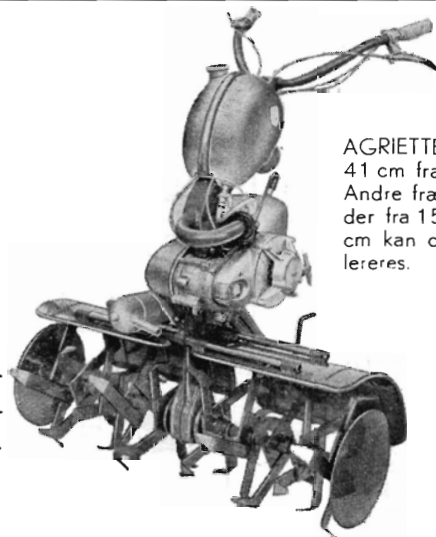
har 2½ hestekræfter i motoren
og 3 gear og reversérstarter

Agriette

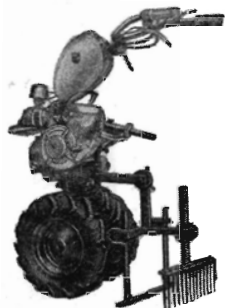
gør haven til den hobby, De
troede, den skulle være - -

Agriette

er den motoriserede hakke, spade og plæne-
klipper. Fås også m/ hyppeplov, vogn, feje-
maskine, skuffejern, rive, radrenser m. m.

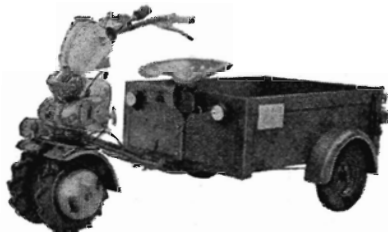

AGRIETTE med
41 cm fræser.
Andre fræsebred-
der fra 15—120
cm kan også
leres.

AGRIETTE med
skuffejern og rive.

AGRIETTE med
påhængsvogn.
350 kg.
15 km/timen.

Agriette

komplet udstyret med både 41 og 24 cm
fræser samt tallerkenskær og fræser skærm
koster ialt: **kr. 1725,-**

Indsend kuponen! -- skriv -- klip ud -- og læg den i postkassen

Send mig gratis Deres illustrerede 8-siders
kataloger og prislister over AGRIA univer-
saltraktor.

AGRIA 2½ HK, 5 HK, 6 HK,
 7 HK, 9 HK, 12 HK,
 6 HK motorslåmaskine.

(sæt × ved det, der interesserer mest)

Navn _____

Adr. _____

Reserveret postvæsenet.

Postbesøges
ufrankeret
(modtageren
betaler
porto)

114

Til

AGRIA

IMPORTØREN

H. G. ENEMARK

**Kanslergade 5
København Ø**

HT. 6103

AGRIA

forhandlerne hjælper Dem med alle nærmere oplysninger, demonstrerer
gerne de forskellige typer for Dem, yder den landskendte AGRIA-service
og leverer reservedele omgående.

Aut. forhandlere: SJÆLLAND, LOL.-FALSTER: Fog & Moe, Kanslergade 5, Kbhvn. Ø, tlf. Øbro 4036 & 2226
FYN: G. Holmberg, Nyborgvej 226, Odense, tlf. 11 25 08. NORDJYLL./NORD: Hjørring Jern & Staal,
Hjørring, tlf. 1500. NORDJYLL./SYD: G. Jørgensen, Hadsundvej 95, Aalborg, tlf. 26 853. MIDTJYLL./
NORD: Marius Hansen & Søn, Jægergårdsgade 29, Aarhus, tlf. 22288. MIDTJYLL./SYD: Th. Knudsen A/S
Dalbygade 5, Kolding, tlf. 3800. SØNDERJYLLAND: Harry Enemark, Ramsherred 16, Aabenraa, tlf. 2 39 44.

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/5

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

**Viborg Byes og Omegns
Sparekasse**

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglbokke - Tentordæk

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

**Kjellerup Betonvarefabrik
ved I. T. Birk**

— Telefon 45 Kjellerup
Efter Kl. 17 Rødkjærsgade telefon 14

FØRER KUN MÆRKEDE VÆRE

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

**BRUG
RANDERS
REB**

**HAMMERUM
HERREDS**

Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning 3733 (fl. lin.)

Kontortid:

Man./Torsdag 10-12,30 og 14-17

Fredag tillige 18,30-19,30

Lørdag 10-12,30

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 4

25. marts 1961

82. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Vækst og udvikling kan fremmes ekstraordinært ved at anvende de nye plantepotter til træplantning. — Fra en vestjydsk hedegård for 100 år siden. — Kreditkassedirektør Aksel Jensen. — Dødsfald: Plantør Niels Chr. Nielsen. — Nye plantagearealer. — I få ord.

Forsiden: Luftbillede fra Midtjylland med nyplantede unge læhegn. For 25 år siden var det meste af disse arealer lynghede.

Vækst og udvikling

kan fremmes ekstraordinært ved at anvende de nye plantepotter til træplantning

Fra »Norsk Skogbruk« gengiver vi med tilladelse en artikel om det også i Danmark aktuelle spørgsmål om de bedst mulige plantemetoder. Artiklen er skrevet af forstmester Erik Børresen, baseret på 4 års erfaringer med Jiffy-potter. Under læsningen må erindres, at der overalt hentydes til norske forhold, men der kan alligevel trækkes adskillige sammenligninger med tilsvarende danske problemer. Måske der her er en ny og anvendelig plantemethode, bl. a. i læhegn.

Det har dessverre vært, og er til dels fremdeles, en nokså alminnelig oppfatning hos en del skogeiere at skogplanting er en investering hvor udbyttet ført kan høstes i en så fjern fremtid at det i dag har liten interesse. På den annen side er det klart for enhver skogbruker at avvirkingene skal være jevnest mulig og størst mulig. Denne første påstand lyder derfor som et paradoks, men er ikke desto mindre et faktum.

For meg synes disse synsmåter tildels å ha årsak i de forhold at et ganske stort antall plantninger har vært mislykkede, med derav følgende nødvendige dyre tidskrevende suppleringer, og de svært alminnelige lange sturinger*) vi har i våre nyplantninger her på

*) Sturing = stampeperiode.

Østlandet, sturinger som varer både 5 og 6 år hvor produksjonen er minimal, og det sykelige utseende på plantene med de ynkelige toppskudd såvisst ikke er opmuntrende å se for en ivrig og energisk skogbruker som forlanger optimal produksjon på hele sitt areal. Når dertil kommer at avgangen, noe varierende med de forskjellige år og landsdeler, i gjennomsnitt nok ligger et sted mellom 30 og 50 %, er det ikke å undres over, at plantningene ofte er kommet i miskreditt. Det er sannsynlig at en del vil ryste på hodet over disse tall, mens andre muligens vil nikke gjenkennende. Meg bekjent finnes det ingen statistisk nøyagtig opgørelse over plantningers tilslag*), men jeg bruker tallene delvis ut fra hva jeg selv har sett og erfart, delvis ut fra uttalelser jeg har fra kolleger som hvert år ser meget store arealer av våre skoger.

En ting kan vi sikkert være enige om, nemlig at: Jo raskere våre kulturforanstaltninger virker og jo sikrere de er, jo sikrere kan vi bygge våre produksjonsprognoser og driftsplaner i skogbruket, og desto sikrere og fram for alt tryggere kan vi øke vår avvirkning med derav følgende økonomisk bedring for skogbruket og treforedlingen som næring.

Takket være vårt utrettelige skogoppsyn og en heldigvis stadig økende interesse for et rasjonelt og godt skogbruk, nådde vi her i landet siste år opp i et planteantall på godt og vel 100 millioner. Det er imidlertid langt fram til de 185 millioner planter pr. år som Norsk Forstmannsforenings Investeringskomité har kommet fram til i sin innstilling.

Det er de siste årtier gjort atskillige forsøk og undersøkelser med forskjellige plantemetoder.

Det siste fire somrer har jeg hatt gleden av å arbeide med en mulig plantemåte, idet jeg høsten 1956 kom i forbindelse med produsenterne av de såkalte Jiffy-Pots, som gjerne vil forsøke sine produkter i skogbruket. Jiffy-Pots er muligens kjent under navnet huminalpotter, det navn som fra først av ble benyttet. Av hensyn til en meget utstrakt eksport ble det imidlertid nødvendig å gi potterne et navn som forstås over hele verden og da fortrinnsvis den engelsktalende del.

Pottene består av 73 % torv, 25 % tremasse og 2 % urea, altså høykonsentrert kvelstoff. De 25 % tremasse tjener bare som binde-middel, og de 2 % urea har bare som oppgave å ekvivalere tremassens uheldige egenskaper for planterne. Dette er det nokså nødvendig å poengtere, idet det er en ganske utbredt oppfatning at potterne også

*) Tilslag: Evne til at slå igennem.

tjener som gjødningsmiddel. Man kan si at næringsfysiologisk er potterne nøytrale.

Potterne fabrikeres iforskellige størrelser, hvoraf de som synes å være aktuelle for skogbruket er 6, 8 og 11 cm størrelser.

Av hensyn til transporten av planterne fant jeg det av stor betydning å benytte så små potter som mulig, idet de tar så uforholdsmessig mye mindre plass enn de større. Vi forsøkte da med

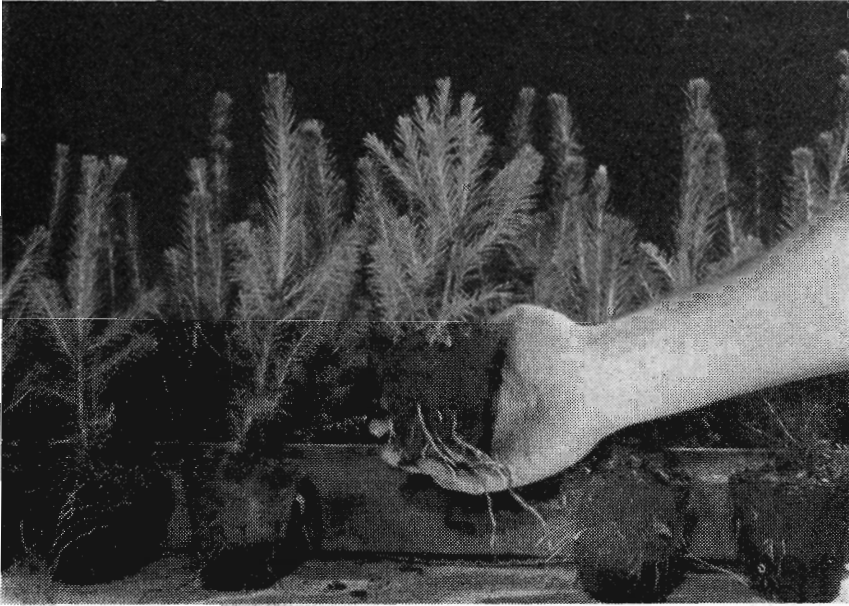

Fig. 1. 3/1 granplanter i Jiffy-potter klar til udplantning.

6 cm potter, men rodrummet viste seg dessverre å bli for lite, slik at plantene led av plassmangel og rotkonkurrans fra naboplantene. Vi gikk så over til 8 cm potter som viste seg langt bedre, og som frembrakte en fullt tilfredsstillende plante.

Ideen ved bruken av pottene i alle former for plantekulturer er af rødderne bevares helt intakt i potten, og ved muligheten av uhindret å trenge gjennom potteveggen ikke blir utsatt for det sjokk man vanligvis får ved alle former for omplantning (her unntatt klumpplanting).

Hosstående fig. 1 viser tydelig hvorledes rødderne i »pottplantene« står på spranget til å fortsette sin funksjon med én gang de blir plantet ut på sit egentlige voksested. I sin bok: »Die Technik der Fichtenkultur«, utgitt av professor dr. H. Hesmer, har Forstmeister Dr. E. G. Strehlke vist hvilken betydning direkte solbestråling av røtterne på barrotplanting har.

Disse undersøkelser er jo foretatt på vesentlige sydligere breddegrader enn våre, og er vel ikke uten videre gyldige hos oss, men alle som har arbeidet med skogplanting vet hvor farlig direkte solbestråling er, både for levedyktigheten av plantene og deres vekst. De vet også hvilket nøyaktig ettersyn det må til for at plantene virkelig skal få den rette behandling under plantingsarbeidets utførelse. Det er min tro at en vesentlig del av skylden for så vel avgang som den langvarige sturing i våre plantninger beror nettopp på de forhold dr. Strehlke påpeker.

Det synes uten videre klart at disse meget vesentlige ulemper unngår man ved bruk av »potteplanter«.

I våre første forsøk benyttet vi 2/0 gran som da sto i pottene i planteskolen i to vekstsesonger, slik at de tilsvarte våre vanlige 2/2 gran. (Furu lot vi stå ett år, altså tilsvarende vanlig 2/1.)

For granens vedkommende, hvor altså »potteplantene« ble stående i to vekstsesonger før utplantningen, led meoden av den svakende i to vekstsesonger før utplantningen, led metoden av den svakhet at pottene delvis ble destruert, slik at de falt fra hverandre under denne ulempe har fabrikken nå under eksperiment potter, som er mer modstandsdyktige mot destruksjon. Dette arbeid foregår vesentlig for det tropiske og subtropiske marked, men kan også få en viss betydning for en eventuell anvendelse av Jiffy-Pots i skogbruket under våre klimatiske forhold.

De siste to år har vi forsøkt å komme fram til en metode hvor potteplantene ikke står mer enn én vekstsesong i planteskolen før utplantningen, og samtidig er tilnærmet like store som våre vanlige 2/2. Vi har da for granens vedkommende brukt 3/0 planter, og disse har gitt et godt resultat. Det er dog sannsynlig at man for å få en mest mulig robust plante bør så litt tynnere enn hva vanlig er, men det synes ikke å være noen absolutt nødvendighet.

Under våre første forsøk med denne form for planter satte vi pottene i karmen, 11" × 27" med 4" høye sidestykker og 6" høye endestykker. Disse karmene ble så plasert på løs jord, idet vi re-sonnerte som så at når røttene trengte igjennom pottebunnen, gjaldt det å ha dem i et løsest mulig materiale når karmene skulle tas opp for utplantning. Senere prøver har imidlertid vist at bruk av polyetylenplast som underlag har vært bedre, idet røttene ikke trenger gjennom plasten, men derimod utvikler et rikere og tettere rotsystem innenfor det nå tilgjengelige jordvolum. For å gjøre karmene lettest mulig, og også for å forlenge varigheten mest mulig, har vi benyttet galvanisert nettingbunn. I en slik karm går det av 6 cm potter 75 stk., og av 8 cm, som er de mest aktuelle, 44 stk. Ved

en passende tørrhetsgrad vil vekten av en slik karm med 44 planter være omkring 11—12 kg.

Selve potten vil jo til en viss grad virke som et trekkpapir eller en veke, hvorfor det er nødvendig med mer vanning enn vanlig, hvis man ikke foretrekker å dekke over pottkantene med et ganske tyndt lag jord eller torv.

Hva er så å vinne ved denne unektelig noe omstendelige

Fig. 2. To fyrreplanter i fjerde vækstår, klar til udplantning.

oppaling av planter, og hva vil det koste? For å ta det siste først. 3/0 granplanter har vi ingen fastsatt pris for, men jeg skulle anta at kr. 35,—/1000 eller 3,5 øre pr. stk. ikke skulle være helt galt. »Potting« av 2000 stk. pr. dag er ikke uoverkommelig, og regnet med kr. 50,— pr. dag inkludert feriepenge og sosiale utgifter, skulle dette gi en utgift på 2,5 øre pr. plante. Prisen pr. potte 8 cm er i øyeblikket ca. 5 øre. Ennvidere er det utgifter i forbindelse med tilførsel av jord til pottene, en del utgifter til karmen, utgifter til vaning og tilsyn med planterne og til underlaget av polyetylen og til noe svinn. Settes disse utgifter til 3 øre pr. plante, skulle dette erfaringsmessig holde. I sum skulle dette bli 14 øre pr. plante. Regner man 15 øre pr. plante er man temmelig sikker. (Planteskole drift av skogplanter er jo som kjent ikke basert på forretning i Norge.) I de sammenlignende forsøk vi har drevet, har det vist seg at av-

gangen har vært minimal. Således var den i en plantning utført i august 1959 på den aller tørreste tid 1,3 %. Denne plantning omfattet over 9000 planter. En annen plantning utført våren 1959, umiddelbart etter at tørken satte inn, i en sørvestlig eksponert meget tørr og mager skråning, viste en avgang på 8 % for potteplantene, mens den for vanlige planter var hele 68 %. Vel, dette er kanskje ekstreme tall, men hvis man i et regnestykke bruker 20 %

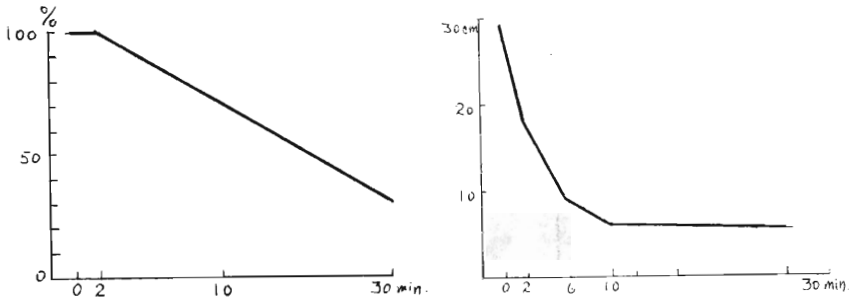

Fig. 3. Virkning af direkte solbestråling på planterødderne. Til venstre procent levende planter og til højre topskuddenes middellængde 4 år efter plantning.

supplering i gjennomsnitt for vanlige plantninger og ingen supplering for potteplanter, har man i hvert fall ikke favorisert potteplantene.

Utgifter pr. da*) for granplantning.

Barrotsplantning:

300 planter à kr. 78,—/1000	kr. 23,40
Arbeidsomkostninger, 300 planter à 10 øre	» 30,00
Supplering 20 %, 60 stk. à kr. 78,—/1000	» 4,68
Arbeidsomkostninger, 60 planter à 10 øre	» 6,00
Sum ...	kr. 64,08

Jiffy-Pot plantning:

250 planter à kr. 150,—/1000	kr. 37,50
Arbeidsomkostninger, 250 planter à 10 øre	» 25,00
Sum....	kr. 62,50

Vi får med andre ord en differanse på kr. 1,58 pr. da eller 0,5 øre pr. plante i »potteplantenes« favor. For ikke å bli beskyldt for å være tendensiøs vil jeg tilføye at arbeidsoperasjonen ved bruk av potteplanter ikke er så arbeidskrevende som vanlig barrotplantning, og at omkostningene pr. plante trygt kan settes minst 10 % lavere enn planting etter konvensjonell metode. Som det vil ses,

*) 0,1 ha.

har jeg benyttet samme priser for arbeidsoperasjonen. Våre forsøk har vist at vi får liten eller ingen sturing på plantene etter utplantningen, mens man vanligvis ved de konvensjonelle metoder vil få sturinger både 5 og 6 år.

Hvis vi regner med ett års sturing for potteplanter og fire års

Fig. 4. Granplanter i planteskolen klar til udplantning.

sturing for vanlige planter, vil man med en omløpstid på 60 år få et produksjonstap ved første alternativ på 1,6 %, ved annet alternativ hele 6,6 %. Når vi vet hva våre beste boniteter kan produsere når de er fullt utnyttet, er disse produksjonstap noe vi må forsøke å unngå. I reliteten er tapene større enn her antydnet, idet tynningene jo også kommer raskere inn i det første alternativ.

Et område hvor en rask og utholdende start på plantningene har en meget stor betydning, er ugressslåttene på de verste ugressmarker. Udgifterne pr. da kommer ofte opp i 15—20 kroner pr. mål*), og når man må slå 3—4 år på rad for overhodet å holde liv i plantningene, sier det seg selv at en reduksjon av disse slåtter med bare ett eller to år, vil være av enorm betydning for plantningenes økonomi.

Det er ikke ualminnelig at vanlige planter fra planteskolene har

*) Lidt mindre end en da.

til dels ganske store sår forårsaket under opptakningen i planteskolene. At de setter plantenes vekst tilbake en tid før sårene er leget, er én ting, men en annen sak er mulighetene for inntrengen av råtesopper. Disse forhold vil det jo ta meget lang tid å undersøke, men det synes for meg sannsynlig at potteplanter skulle være vesentlig bedre gardert mod slike infeksjoner. Det er jo en kjent sak at in-sektangrep fortrinsvis foregår på planter med liten vekstkraft. Vi har jo nå fått atskillige utmerkede preparater for å motvirke disse angrep, men jeg vil allikevel nevne potteplantenes fordel også på dette felt.

På grunn av at hele planten med jord og alt blir flyttet under utplantningen, spiller det ingen rolle når på året arbeidet utføres, forutsatt da at det ikke er for meget snø. Vi har forsøksvis plantet på helt frossen mark i november og brukte da et motorbor for å få laget plantehullene. Tilslaget var også her nær 100 %. Dette medfører blant annet at plantesesongen ikke nødvendigvis behøver å bli så hektisk som den vanligvis blir ved bruk av konvensjonelle plantemetoder. Jeg har tidligere nevnt at det må ganske meget vaning til i planteskolene på grunn av at potten virker som en veke. Under utplantningen er det derfor meget nødvendig at man dekker pottkantene helt med jord for å hindre kapillariteten. Transporten av disse planter er desverre et meget vesentlig drawback. Imidlertid er det jo en del »å gå på« sammenlignet med vanlige plantemetoder. Det vil likevel ofte, ja, kanskje oftest, være så vanskelige transportforhold at metoden forbyr seg selv. Etter som våre skogsbilveier eter seg lenger og lenger innover våre skogarealer, vil jo disse ulemper reduseres.

Som det vil forstås av foranstående, har vi gjort en del erfaringer på dette, synes jeg, meget interessante arbeidsområde. Meget står ennå igjen, og vesentlig er det tiden som vil vise hvordan metoden vil få noen utbredelse eller om den må skrinlegges som uaktuell.

Erik Børresen.

Fra en vestjydsk hedegård

for 100 år siden

I 1958 og i 1959 bragte Hedeselskabets Tidsskrift nogle uddrag af afdøde professor C. Raunkiær's utrykte skildringer fra dagliglivet på gården Raunkiær i Lyhne sogn, således som det levedes på denne hedegård i tiden mellem 1860 og 1875.

Fra flere sider er der spurgt, om tidsskriftet ikke kunne bringe en fortsættelse, og med tilladelse fra slægtens ældste, rentier Kristian Raunkiær, Lyhne, kommer der da igen nogle sider med disse intime billeder — de har aldrig været skrevet med offentliggørelse for øje.

Lad os nu faa begyndt paa Arbejdet med at slaa Græs i Enge. Her gjaldt det om baade at tage ordentlig brede Skaar og ordentlig brede Hug, og dog saaledes, at man slog rent, at intet blev staaende tilbage hverken mellem Huggene eller mellem de enkelte Skaar, og saa skulde man slaa ordentlig tæt til jorden.

Vi var i almindelighed to, sjældnere tre Sletkarle. Efter Fars Udsagn havde jeg et godt Haandelag, hvad jeg naturligvis indvendig var stolt af, han udtrykte det bl. a. paa den Maade, at han sagde, at det var en Skam, at jeg ikke vilde blive ved Landvæsenet. — Sletkarlene fulgte efter hinanden i samme Stykke Eng. Hvor Græsset var kort, slog man ud af Græsset; man førte Hugget bort fra den uslaaede Del, saa det afhuggede Græs af Leen førtes hen over den allerede slaaede Bund. I dette Tilfælde havde Pigen ikke andet at gøre end at slaa Skaarene ud med Riven, saa at Græsset kom til at ligge jævnt og i et passende tyndt Lag. I de fleste Tilfælde var der saa lidt Græs, at det ikke helt kunde dække Bunden, uden at det laa alt for tyndt, saa maatte Pigen rive det sammen fra Siderne i passende brede Strimler. Pigens Arbejde kaldtes »o strand«.

I de frodige Dele af Engene, hvor Græsset var tæt og forholdsvis langt, kunde man ikke slaa ud af Græsset, her maatte man slaa »i æ Gres«: føre Hugget ind mod den uslaaede Del af Engen, det afhuggede Græs kommer saaledes til at ligge tæt op mod Kanten af den uslaaede Eng, og den efterfølgende Sletkarl kan ikke komme til at slaa, før Pigen har revet det afhuggede Græs et Stykke ud med Riven, hvilket kaldtes »o ryw aw«, hun kunde her snart faa nok at bestille med at rive af, senere maatte hun saa »strand«. Til Gengæld

var der her den fordel, at der ikke skulde rives ind, idet Græsset dækkede Bunden overalt.

DE SORTE OG GULE HUMLER

Smaaafbrydelser i Dagens strenge Arbejde indtraf, naar der blev fundet en Humlebo. Der var den Gang mange Moshumbleboer i Engene. Vi skelnede kun mellem to Slags Humler, sorte og gule, de sorte var forholdsvis skikkelige at have med at gøre, naar vi vilde tage Honningen. Dette foregik paa den Maade, at man først med en Pind eller med Spidsen af Strygen pirrede Mostaget over Boet til Side, og derpaa vippede den kageformede Masse af sammenhængende Celler ud og lidt bort fra Boet, hvor man saa under større eller mindre Slagsmaal med Humlerne fik de honningfyldte Cellemasser brudt løs fra Ynglecellerne, der blev lagt tilbage i Boet. Naar Honningen var suget af Honningcellerne, blev den udsugede, uformelige Masse ogsaa lagt tilbage i Boet til Humlernes eventuelle Afbenyttelse, og til sidst blev Boet igen dækket med Mostaget. De sorte Humler var som sagt forholdsvis skikkelige, naturligvis vilde de stikke og det gjorde meget ondt, men de var ikke saa krigerisk paagaende som de gule, der foer lige paa og stak slemt; en Trøje eller Vest over Hovedet kunde være nødvendigt, dog alligevel fandt de Vej ind til den bare Hud. Det kunde vare lang Tid, før man fik Bugt med et stort Bo med gule Humler, til gengæld var disse Boer ofte meget honningrige. Der kunde være saa meget Honning, at ikke alene fik alle en Mundsmag paa Stedet, men tillige blev en Del gemt til Davregrøden, og af og til blev der gemt et godt Stykke til Mor.

Naar der gaves lejlighed dertil, søgte vi Drengene efter Humleboer i Engene, lige før de skulde slaaes. Lettest var det i Middagsstunden og af to Grunde. For det første var vi da ikke saa udsat for, at vor ulovlige Færden i Engene blev opdaget, idet de voksne jo sov Middagsøvn, for det andet var det paa denne Tid lettest at finde Boerne, hvis det vel at mærke var varmt Solskinsvejr, thi i saa Tilfælde »sværmede« Humlebien: de fløj i stor Mængde i Kreds tæt omkring Boet. Vi fik bedst Øje paa dem, naar vi bøjede os ned og saa hen over Engen, saa at de sværmende Humler tegnede sig paa en fjernere Baggrund end det i Vinden svajende Græs umiddelbart omkring Boet.

Naar en Sletkarl traf paa en Humlebo i sit Skaar og saa det, før han huggede til, slog han altid saaledes udenom, at Boet ikke blev ødelagt, men det blev plyndret, efter at han først havde hugget et Par Skridt videre frem, selv min arbejdsivrige Far tog Del deri.

GRØD OG ÆGGEKAGE

Som foran nævnt foregik Slaaningen bedst tidlig om Morgenen, medens Duggen endnu var i Græsset. Allerede ved 4½-Tiden, under-

tiden vel ogsaa endnu før, var Folkene afsted til Engen efter at have faaet lidt Morgenmad, f. Eks. den fra den foregaaende Aften levnedes Surgrød med Sødmælk til. Den egentlige Davre fik de først senere, og den blev bragt ned til dem i Engen, især naar der blev slaet Græs i de Enge, der var længst borte fra Gaarden. Jeg har ofte som Dreng baaret Davren ned til Folkene i Engen; det forekom mig den Gang en lang Vej, men var alligevel interessant, havde desværre dog den Mangel, at man skulde skynde sig at komme tilbage for at flytte Kørerne og anden travl Hyrdegering. Davren bestod for det første af Grød, vistnok oftest af Boghvedegrød, der saa varm som muligt blev fyldt i en med 2 Ører forsynet Lerkrukke, Grøden forsynedes med et stort Smørhul i Midten overdækket af et tyndt Lag Grød, ovenpaa Grøden lagdes en varm Æggekage med et Stykke ristet røget Flæsk til hver. Derpaa blev Laaget lagt paa, og Krukken forsynet med et Haandtag af tyndt Reb gennem de to Ører. Naar den længselsfuldt ventede Davre ankom, lejrede alle sig ved en Høstak eller paa et tørt Sted midt i den nyslaede Eng. Øldunken, »æ Skjæggemand«, en stor, buet Lerflaske med Hank blev hentet frem fra den Grøft, hvor den havde staaet i Skygge, overdækket med Græs og helst i Vand, for at den kunde holde sig nogenlunde kold.

Man laa nu omkring Davrekrukken, der var en Hornske til hver, og alle spiste af Krukken, først Æggekagen, der laa øverst, saa Grøden, der dyppedes i Smørhullet. Naar dette var tømt, hældtes der af Skæggemanden Øl paa Resten af Grøden, hvorpaa Maaltidet fortsattes, til Krukken var tømt. Undertiden vankede der Dessert i Form af Humlehonning fra de Humleboer, man havde truffet og plyndret under Morgenarbejdet.

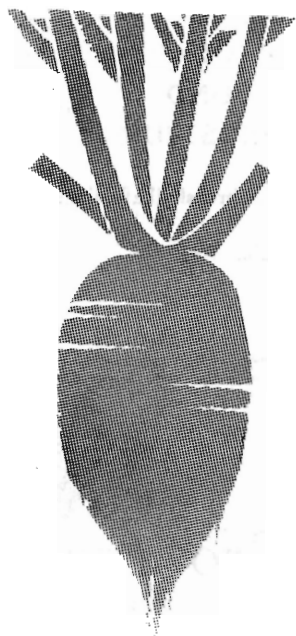
H Ø E T H V E R R E S O G R A A N D E S

Naar det slaede Græs var vejret, skulde det rives og sættes i Stak, hvilket skete om Eftermiddagen i tørt Vejr. Hvis Græsset laa temmelig tykt, saa at Lagets underste Del ikke var bleven vejret nok, men endnu var grøn, eller hvis det havde været udsat for Regn, saa at Fugtigheden endnu sad i de nederste Lag, maatte Høet hverres, før det kunde stakkes. Denne Hverring, der foretoges, før man gik hjem til Middag, bestod i, at Hølaget vendtes med Riven; der toges smaa Strimler ad Gangen, saa meget, som man paa een Gang kunde have med Rivetænderne, det skete i smaa raske, dog bløde tag, og saaledes, at Høet kom til at ligge løst med den oprindeilge Underside opad. Man maatte gaa flere Gange frem og tilbage i hver Straand for at faa det hele vendt. Efter at det hverrede Hø havde ligget i de solhede Middagstimer, maaske endog udsat for lidt Blæst, var det hen paa Eftermiddagen fuldstændig tørt og tjenligt til at stakkes, naar

man efter den korte Middagssøvn atter kom ned i Engen ved 2-Tiden. Nu skulde Høet r a a n d e s, hviket bestod i, at Høet i hver Straand reves sammen fra hver Side til en lav, gærdeformet Strimmel langs Midten. Saa begyndte Stakningen; med Rivehovedet skød man fra den ene Ende af »æ Raand« saa meget Hø sammen, som man kunde bære paa een Gang: »en Borren«, en Favnfuld, denne blev foreløbig liggende. Riven flyttedes over paa den anden Side af Bunken og saa skød man videre fremefter saa meget Hø sammen, som man magtede, og som Riven kunde holde til; dette var den første Halvdel af Stakgrundlaget; derpaa gik man saa langt fremefter, som man skønnede var nødvendigt for at faa lige saa meget Hø fra denne Side, som man fra den modsatte Side havde skudt sammen til Stakgrundlaget; saa skød man med Riven denne Del af »æ Raand« hen til Stakstedet, de to store saaledes sammenskudte Bunker, Stkakens nederste Del, rettedes lidt af med Riven og med smaa Spark, saa at Stakgrundlaget fik den passende aflange Form, som vore Stakke alidt havde; derpaa hentede man den først sammenskudte »Borren«, der omfattedes med begge Arme, men saaledes, at den højre Arm holdt Riven fast lidt oven for Rivehovedet; denne store Borren, sammenholdt af venstre Arm paa den ene Side og højre Arm og Rivehovedet paa den anden Side, bares saa hen til Stakunderlaget og blev lagt paa dennes ene Side og klapet lidt til Rette. Under Gangen passede man paa at følge den Stribe af lidt tilbagebleven Hø (æ Haal, Halen), der viste, hvor æ Raand havde ligget, under Gangen spildtes let lidt Hø, som helst skulde falde i »æ Haal«, saa at det hele kunde rives sammen paa een Gang, naar man til sidst skulde »ryw æ Haal ind«. Intet maatte gaa til Spilde. Blæste det fra Siden, gik man altid paa den anden Side æ Haal, hvor Blæsten kom fra. Endelig gik Stakkemanden saa langt fremefter langs den tilbageværende Del af æ Raand, at der, naar han med Riven skød Høet hen mod Stakken, kunde blive nok til en Borren til at lægge paa den Plads, der var tilbage paa Stakken. Tilbage var nu kun at rive Halerne ind, klappe Stakken lidt fast og glatte den ved at føre Riven fra oven nedefter og derved rive løse Totter af, som Vinden ellers let vilde føre ud over Engen. Det afrevne og sammenrevne Græs fra Halerne blev samlet sammen med Riven paa en bestemt Maade og lagt paa Stakken og trykt saaledes ned, at det ikke saa let kunde blæse af; kom der stærkere Blæst, skete det dog alligevel tit, at noget blæste af, saa maatte Stakkene rettes op igen. Den allersidste Afrivning, der blev tilbage, blev ikke lagt ovenpaa Stakkene, hvor saa lidt næsten uundgaelig vilde blive blæst af, men med Foden blev det stødt ind under Stakken.

Naar saa Høet havde staaet i Stak i nogen Tid, hvis Længde selvfølgelig var betinget af Vejrforholdene, skulde det køres hjem. Da

Stor produktion

i roemarken

giver samtidig som regel de billigste foderenheder i stalden – et forhold, der tæller, når det økonomiske resultat gøres op.

Den store produktion nås dog kun ved brug af **superfosfat, kali og kvælstofgødning** i tilstrækkelig mængde som tilskud til den forhåndenværende staldgødningsmængde.

GØDNINGS-KOMPAGNIET

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Bøger
Tidsskrifter
Medlemsblade
Brevpapir
Faktura
Festsange
Regninger
Plakater
Løbesedler
Protokoller
Visitkort
Brochurer
Æskepost
m. m.

★
KARTONNAGE

**Carlo
Mortensen**
VIBORG

Jordbrugskalk

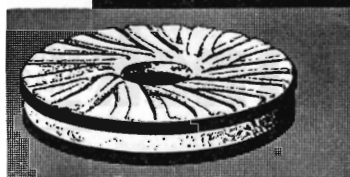
- Findelt Jordbrugskalk (pulv.)
- Granuleret Kalk
- Knust Raakalk

Linds Kridt- & Kalkværk
Ellidshøj

Kontoradr.: Møller Jensensvej 2 A
Telf. Vejle 2470

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854. TH. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

engsko kværnsten

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

Faskiner, D-F

3m 1,50 kr. ab savværker

Duelund Savværk
Telf. 146, Kjellerup
(eller telf. 210)

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

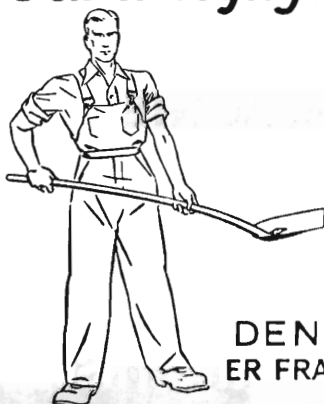
**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16, København K.

Telefon Minerva 7500

Den er rigtig!

**DEN
ER FRA**

Zinck GODT-
HAAB

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Røde drænrør
indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr.Ulstrup - Tlf.67 Ulstrup

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Resenbro

Cementstøberi

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonstrør
efter dansk ingeniør-
forenings normer

Mrk. Δ alle gangbare di-
mensioner fra 10-80 cm så-
vel med som uden mufte

ALT I CEMENT

VARER

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør- normer.
Hurtig levering — reel
betjening.

**TJÆREBORG
CEMENTSTØBERI**

• Telefon 21 •

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

*Liqueur
Gin
Whisky*

Engen mange Steder var saa blød, at Vognhjulene vilde skære ned, og man desuden heller ikke med Vogn kunde komme allevegne hen i Engen paa Grund af Grøfter og Render, maatte Stakkene først bæres sammen paa de faste Partier i Randen af Engen, hvor Vognene kunde komme til. Der skulde i Almindelighed 8 Stakke til et Læs. De bares til Læssestedet (æ Lasstæj) paa to Bærestænger, »æ Bærstaangg«, der blev skudt ind under Stakken paa langs, een lidt inden for hver Sidekant, saa at Stakken let kunde hvile paa dem, naar man løftede dem op. Bærestængerne var flade, mod Enderne afsmalnede, saa at man let kunde omfatte dem med Hænderne, de var fra Begyndelsen af glathøvlede, men ved Brugen blev de endnu mere skinnende glatte, som om de var polerede. Hver af de to Karle, der skal bære Stakke sammen, har sin Bærestang. De gaar hver til sin Ende af Stakken, stiller sig med Ansigtet mod denne, og skyder i bløde Sæt Stangen ind under den Side af Stakken, der ligger til Højre for ham. Stangen skal følge Jorden, den kunde i Almindelighed ikke føres under Stakken i eet Sæt; efter første Sæt blev den trukket lidt tilbage, for at der ligesom kunde tages Tilløb til næste Fremstød, der i Reglen førte Stangen ud gennem den anden Ende af Stakken. Bærestængerne var en Del længere end Stakken, stak et Stykke frem ved hver Ende af denne, saa at man let kunde komme til at tage fat. Det sidste Aar, jeg var hjemme, var jeg meget ofte med til at bære Stakke sammen; da jeg kun var 15 år og ret spinkel, kunde det være ret strengt for Arme og Skuldre, især naar Stakkene var tunge, fordi de ikke var helt tørre; saa blev der for mit Vedkommende hjulpet ved at Bærestængerne ragede længere frem ved min Stak-Ende. Var Stakkene helt tørre, sattes de lige ned paa Jorden, hver Karl trak sin Bærestang ud, og saa af Sted efter den næste Stak, indtil Tallet var fuldt. Under Transporten gik man ikke altid den lige Vej, undtagen med den første Stak, den, der stod nærmest Læssepladsen. Stod de øvrige Stakke ud til Siderne for den første, men dog væsentlig i samme Retning, bar man den næste Stak hen over den førstes Plads, selv om det var en Omvej, og saaledes videre med de øvrige. Der tabtes altid lidt Hø under Stakkenes Transport og det gjaldt om at faa saa faa »Haler« som muligt, thi disse skulde bagefter rives ind, intet maatte gaa til Spilde. Høet maatte være godt tørt, før det kom i Lade, for at det ikke skulde bremme for stærkt og derefter mugne. Det veltørrede Hø duftede herligt i Laden.

LÆSNING OG HJEMKØRSEL

Til Hjemkørsel af Høet brugtes »æ Skrawlu'en«, det var den sædvanlige stive Arbejdsvogn, men med højere Sidefjæle end dem, der brugtes ved Udkørsel af Gødning og Mergel, ovenpaa Sidefjælene

var anbragt en »Skrawl«, en stor af Fjæle dannet Ramme, der foruden Endestykkerne havde to Tværfjæle, der brugtes som Siddeplads og som delte Vognen i tre lige store Dele. Til Siderne gik »æ Skrawl« et Stykke ud over Sidefjælene, hvorved Hølæssets Grundflade blev større. I Hjørnerne, hvor Rammestykkerne forenedes, var anbragt en spids, opret Pind, der tjente til at hindre det paalæssede Hø i at glide ud. Naar man med den stive, tomme Vogn kørte i Trav ad de ujævne Veje til Engen, gjorde det et vældigt, skraldrende Spektakel.

Under Paalæsningen var det i Reglen Pigen, der stod paa Vognen og lagde Høet til rette, og Karlen kastede det op til hende, en lille Favnsfuld ad Gangen, eller han forkede det op, hvis det ikke var altfor kort, thi saa kunde det tørrede Hø vanskeligt holdes sammen af Forken. I Almindelighed blev Læsset dannet af tre tykke Hølag oven for Skrawlen. Det var noget af en Kunst at lægge Høet paa Vognen, saa Læsset kunde holde sig godt, selv om det paa Hjemturen skrumplede slemt ad de hullede Vejrspor eller over en ujævn Ager. Ofte var Bunden saa ujævn eller saa skraanende, at Læsset var lige ved at vælte.

Naturligvis maatte Høet surres godt fast til Vognen, før man kørte, thi ellers vilde det meste snart falde af. Naar Vognen var læsset, blev først Læssetræet lagt paalangs over Læsset. Læssetræet var en tyk, trind Træstang, noget længere end Læsset og i den ene Ende, den tykkere Forende, forsynet med en Indsnævring, en Hals. Til Bunden af Vognens Forende var fastgjort et dobbelt Reb, »æ Faarere«. Dette vikledes om Fortræets Hals, idet Pigen bøjede Læssetræets Forende lidt nedad. Læssetræets Bagende kom saa til at rage lidt frem over Læssets Bagende; her havde Karlen imidlertid løsnet det Bagreb, »æ Bagrev«, der i oprinket Tilstand hidtil havde hængt under Vognens Bagende, og som her var godt fæstet med den ene Ende. Han kastede nu den frie Ende af Rebet paa den anden Side af Læssetræet, saa trak han i Rebet af al Magt; herved og ved Pigens Tryk paa Læssetræet tryktes dette meget fast ned paa Hølæsset. Kunde Læsset paa denne Maade ikke trykkes mere sammen, bandtes Bagrebets fri Ende fast i en Krog eller en Ring paa Vognen, saa at Læsset ikke kunde komme ud af Stilling. Derpaa skulde Læsset »svøwes«: ombindes med et langt, temmelig tyndt Reb, »æ Svøvrev«. Dette fæstedes først med den ene Ende til Vognen og førtes derpaa to eller tre Gange rundt om Læsset, først i Nærheden af Underkanten, derpaa midt om Læsset og sidst om den øverste Del, hvis det var saa langt, at det kunde naa tre Gange omkring.

Endelig blev »æ Mældrev« kastet over Midten af Vognen, strammet og fæstnet. Mellemlæbet var fastbundet til Vognens ene Side, hvor det indtil Brugen hang i oprinket Tilstand.

Alt eftersom det hastede mere eller mindre med at faa Høet kørt

hjem, benyttedes tre eller kun to Vogne. Hvis det hastede, især hvis det saa ud til uroligt Vejr, og meget Hø var tjenlig til Hjemkørsel, var en Karl hele Tiden beskæftiget med enten at køre et Læs hjem eller køre til Engen igen med en tom Vogn, altsaa: een Vogn læssedes i Engen og een blev aflæsset hjemme i Laden samtidig med, at en tredie Vogn færdedes paa Vejen. Var der mindre travlt, blev Hestene staaende forspændt Vognen, medens denne blev læsset, og kun to Vogne var i Brug. De, der aflæssede Vognen i Laden, kunde da blive færdig med Aflæsningen, før det næste Læs kom, de kunde saa i Fritiden tage sig andre Ting for: stoppe hen i Laden, hjælpe Hyrden at faa Kreaturerne ud eller andet, maaske ogsaa et lille Hvil. Medens Læsset kørte hjem fra Engen, var Pigen beskæftiget med »o ryw æ Lasstøj op«, »o ryw Haller ind« o. s. v. — En Del af Høet sattes i Laden, men ogsaa Loftet over Stalden blev fyldt med Hø, der fra Læsset stoppedes ind gennem en Luge i Taget midt for Staldbygningen.

EN RIG OG DEJLIG TID

Saaledes skred Høbjergningen frem i Ugerne fra sidst i Juni til omkring Begyndelsen af August. Det var ofte en streng Tid med en meget lang Arbejdsdag, naar Vejret var godt. Men var det en streng Tid, var det tillige en meget rig og dejlig tid. De mange Dage kunde være højst forskellige, og meget forskellige var den enkelte Dags Timer: den dugfriske Morgen, den knitrende lyse, varme Dag og den svale, stille Aften. Tænk paa, naar paa en saadan sen Aften det sidste Læs kørte hjem fra Engen, lun, stille Halvmørke, og saa pludselig se Maanen som en stor rød Kugle glide op over Randen af Hedebankerne ved Rajrup. Og saa kom man hjem til Gaarden, Hølæsset kørtes ind i Porten, hvor det blev staaende til næste Morgen, thi det var nu altfor sent og altfor mørkt til at arbejde videre. Før man gik ind til »æ Næder« (Nadveren, Aftensmaden), der bestod af Surgrød (store Byggryn kogt i Kærnemælk) med Mælk, gik man træt og søvnig, men dog med aabne Sanser langsomt om til Stuehuset, indsugede den liflige Høduft, der strømmede ud af Port og Luge, saa paa Maanen, der nu var højere oppe og derfor saa langt mindre ud end før og nu ikke var blodrød men klar, nu da den var kommen op over den dugmættede Luft ved Jorden; store og smaa Aften- og Natsværmere kredsede omkring, undertiden fløj en Natravn forbi, og inde i Stuen flagrede Natsværmere op og ned ad Ruderne og vilde ud. Snart laa man i dyb Søvn træt og mat af Dagens Møje og Indtryk. Man tænkte ofte, at man, hvis man ikke havde været saa søvnig og træt, gerne vilde have nydt den herlige Sommeraften og Sommernat i stille Ro og med aabne Sanser. Men netop dette, at man lige netop skimtede Herligheden i et kort nu, gjorde, vist, at denne Stund fæstede sig i Sindet som et uudsletteligt Minde.

Kreditkassedirektør Aksel Jensen

Næsten 78 år gammel er fhv. direktør i Creditkassen for Landejendomme i Østifterne Aksel Jensen afgået ved døden.

Endnu i 1959 deltog han i Hedeselskabets årsmøde i Skjern. Han var indvalgt i repræsentantskabet i 1947 og havde altid fulgt Hedeselskabets gerning med stor interesse, idet han ofte og gerne gav udtryk for, at han beundrede den indsats, Hedeselskabet øvede navnlig i landbrugets tjeneste. Han havde haft nøje lejlighed til at følge særligt dets gerning på Sjælland, hvor han selv var udøvende landmand i en lang årrække. Indenfor de landøkonomiske foreninger beklædte han en række hverv, bl. a. en periode i landbrugsrådets præsidium, og alle vegne udrettede han et meget anerkendt og dygtigt arbejde.

Hans død vil overalt fremkalde erindringen om en retlinet mand, der havde sat sig og nået store mål.

Dødsfald

Plantør Niels Chr. Nielsen, nu boende i Sdr. Omme, er den 8. marts død, 86 år gammel.

I 1951 tildeltes han Hedeselskabets sølvbæger for sit fortjenstfulde arbejde som plantør i Løbners plantage ved Holsted,

hvor han fra stiftelsen i 1907 i 34 år ledede det daglige arbejde på en måde, der skaffede ham megen respekt både hos hans fagligt overordnede og hos plantagens bestyrelse. Lønners plantage er nu med sine 530 td. land en god og veldreven, fuldt tilplantet plantage, der står som et smukt minde om N. Chr. Nielsens manddomsgerning.

Nye plantagearealer

- Nr. 3589 A. Munks plantage. Areal: 10,6 ha. Ø. Hornum sogn, Aalborg amt. Ejer: Fabrikant A. J. Andersen, Vejgaard.
Arbejdet ledes af skovrider S. Lybye, Hjedsbækgaard pr. Suldrup.
- Nr. 3590 A. Togerbo plantage. Areal: 11,5 ha. Vistoft sogn, Randers amt. Ejer: Vistoft kommune.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 3591 A. Ellebjerg plantage. Areal: 9,9 ha. Jordløse sogn, Svendborg amt. Ejer: Uddeler Ernst Kamuk, Korinth.
Arbejdet ledes af forstassistent H. Buus-Hansen, Slagelse.
- Nr. 3592 A. Laen plantage. Areal: 10,7 ha. Glæsborg sogn, Randers amt. Ejer: Gdr. Holger Skou Glerup, Voldby.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 3593 A. Mou Hede plantage. Areal: 11,9 ha. Mou sogn, Aalborg amt. Ejer: Uddeler Anker Knudsen, Tømmerup pr. Kalundborg.
Arbejdet ledes af skovrider S. Lybye, Hjedsbækgaard pr. Suldrup.
- Nr. 3594 A. Ramløvs plantage. Areal: 11,2 ha. Ry sogn, Skanderborg amt. Ejer: Skibsreder P. J. Ramløv, Søby, Ærø.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Funder.
- Nr. 3595 A. Skorup-Tvilum-Voel plantage. Areal: 18,3 ha. Voel sogn, Skanderborg amt. Ejer: Skorup-Tvilum-Voel kommune.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Funder.

- Nr. 3596 A. Grønvang plantage. Areal: 11,0 ha. Give sogn, Vejle amt. Ejer: Gdr. Peder Pedersen, Grønvang.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3597 A. Søgaard plantage. Areal: 28,6 ha. Gassum sogn, Randers amt. Ejer: Proprietær Kristen Frandsen, Dyrby Søgaard pr. Hald.
Arbejdet ledes af skovrider S. Lybye, Hjedsbækgaard pr. Suldrup.
- Nr. 3598 A. Brejnhoved plantage. Areal: 36,5 ha. Give sogn, Vejle amt. Ejer: A/S Give plantage.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3599 A. Sdr. Langelund plantage. Areal: 12,4 ha. Ringgive sogn, Vejle amt. Ejer: A/S Give plantage.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3600 A. Bøtø Friskov plantage. Areal: 54,5 ha. Væggerløse sogn, Maribo amt. Ejer: Hofjægermester A. Tesdorph, Gjedsersgaard.
Arbejdet ledes af forstassistent H. Buus-Hansen, Slagelse.
- Nr. 3601 A. Olufs plantage. Areal: 48,4 ha. Norup sogn, Odense amt. Ejer: Stiftelsen Hofmangave.
Arbejdet ledes af forstassistent H. Buus-Hansen, Slagelse.

Desuden er som tillæg til ældre plantager anmeldt følgende arealer:

- Nr. 3080 A. Tillæg til Løvenholm plantage. 6,5 ha. Gjesing sogn, Randers amt. Ejer: Løvenholm fonden.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 2766 A. Tillæg til Skyttemarken plantage. 2,9 ha. Gjesing sogn, Randers amt. Ejer: Fru Kristine Katholm, Vivild.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 2376 A. Tillæg til Kjellerup Sdr. plantage. 6,6 ha. Svenstrup sogn, Randers amt. Ejer: I/S Kjellerup Vesterskov.
Arbejdet ledes af skovrider S. Lybye, Hjedsbækgaard pr. Suldrup.
- Nr. 1543 A. Tillæg til Ormshøje plantage. 2,9 ha.

- Hoed sogn, Randers amt. Ejer: Proprietær P. Buhl, Hoedgaard pr. Balle.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 2312 A. Tillæg til Ebeltoft Søndre plantage. 26,3 ha. Ebeltoft landsogn, Randers amt. Ejer: Ebeltoft kommune.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 2067 A. Tillæg til Skærbøge plantage. Areal: 1,5 ha. Linaa sogn, Skanderborg amt. Ejer: Frk. Ellen Piper, København, m. fl.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Funder.
- Nr. 2657 A. Tillæg til Skjærskov plantage. Areal: 2,1 ha. Vrads sogn, Skanderborg amt. Ejer: I/S St. Hjørlund plantage.
- Nr. 279 A. Tillæg til Sdr. Tolne plantage. Areal: 4,7 ha. Tolne sogn, Hjørring amt. Ejer: A/S Tolne Skov.
- Nr. 3366 A. Tillæg til Gindeskov plantage. Areal: 40,1 ha. Grove sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Fabr. A. og E. Bareuther, Gindeskovgaard.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Funder.
- Nr. 714 A. Tillæg til Ellemandsbjerg plantage. 8,3 ha. Helgenæs sogn, Randers amt. Ejer: Godsejer Johs. Sørensen, Roelsøgaard pr. Knebel.
Arbejdet ledes af skovrider G. West-Nielsen, Ebeltoft.
- Nr. 1174 A. Tillæg til Moselund plantage. Areal: 7,7 ha. Engesvang sogn, Viborg amt. Ejer: Fabr. H. Ladekjær Mikkelsen, Vinderslevholm pr. Kjellerup.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Kjellerup.
- Nr. 2207 A. Tillæg til Bakkerne plantage. 100,3 ha. Dronninglund m. fl. sogne, Hjørring amt. Ejer: Overlæge, dr. Sørensen, Dronninglund.
Arbejdet ledes af skovrider S. Larsen, Tolne.
- Nr. 2812 A. Tillæg til Tybodal plantage. 29,1 ha. Dronninglund sogn, Hjørring amt. Ejer: Overlæge, dr. Sørensen, Dronninglund.
Arbejdet ledes af skovrider S. Larsen, Tolne.

- Nr. 2575 A. Tillæg til Troldbjerg plantage. 19,1 ha. Dronninglund sogn, Hjørring amt. Ejer: Overlæge, dr. Sørensen, Dronninglund.
Arbejdet ledes af skovrider S. Larsen, Tolne.
- Nr. 2939 A. Tillæg til Nybo plantage. 7,5 ha. Løgumkloster Landsogn, Tønder amt. Ejer: A/S Plantnings-selskabet Sønderjylland.
Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer, Skærbæk.
- Nr. 2787 A. Tillæg til Bakkehus plantage. 5,7 ha. Linaa sogn, Skanderborg amt. Ejer: Skibsreder Holm Pedersen, Vedbæk.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Hørbylunde pr. Funder.
- Nr. 948 A. Tillæg til Lønborggaard plantage. 14,5 ha. Lønborg sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Godsejer M. Vad, Lønborggaard.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 1908 A. Tillæg til Egvad Aktieplantage. Areal: 3,9 ha. Egvad sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Et aktie-selskab.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 1284 A. Tillæg til Gatten plantage. 3,6 ha. Flejsborg-Oudrup sogn, Aalborg amt. Ejer: Det danske Hedeselskab.

I få ord — ★

★ ★

Hedeselskabets funktionærkursus

I dagene 14. og 15. september 1961 arrangerer Hedeselskabet kursus for medarbejderne. Kursus afholdes på Den jyske Idrætshøjskole ved Vejle.

*

Sprøjtning fra luften vinder år for år mere og mere frem herhjemme. I 1960 blev der således behandlet næsten 13.000 ha fra luften.

*

I Santa Fe i U. S. A. har der været holdt en kongres, hvis emne var: Sne. Det blev bl. a. her fremhævet, at et snelag i vinterperioden var af den største betydning for agermarkernes vandbeholdninger, idet et passende sne-dække reducerede overfladefordampningen med indtil 36 %.

*

Behovet for driftsøkonomisk kalkulering over arbejdstid og omkostninger i skovarbejdet har været stærkt stigende, efter at der siden 1940 næsten kun er tale om akkordprisaftaler. Efter at motorsavene har holdt sit sejrende indtog er der siden 1950 kommet yderligere interesse for arbejdsstudier vedr. hugst i skoven. Den svenske skogsvet. lic. Kjell Kilander har på linie hermed fået antaget en doktorafhandling til forsvar for Kungl.

Skogshögskolan i Stockholm med titelen: »Variationer i Tidsåtgång ved huggning af obarket virke«. Det foreliggende arbejde er en videreførelse af en lang række forudgående studier og afhandlinger over tilsvarende emner, og dets betydning ligger navnlig i, at skovarbejdets videreførte rationalisering får visse kalkyler at bygge på.

60 år

Den 9. marts rundede afdelingschef ved Hedeselskabets mose- og engafdeling, civilingeniør C. V. Schledermann Larsen 60 år.

C. V. Schledermann Larsen, der har været leder af den store afdeling siden 1943, var genstand for overordentlig megen opmærksomhed.

Danmarks forbrug af kunstgødning var i 1961 1.803.000 tons mod 1.605.000 tons året før, eller en fremgang på 11,6 %. Det skyldes først og fremmest en fremgang i kvælstofforbruget på 18 %.

På Viborg plantningsforenings generalforsamling i februar fik gårdejer Karl Karl sen, Meldgaard, og gårdejer Laust Christensen, Snabegaard, hver tildelt et sølvbæger for værdifuld foregangsarbejde i plantningsagen.

Iøvrigt var der i 1960 fordelt 133.000 nåletræer og 16.000 løvtræer til 145 modtagere indenfor Viborg plantningsforening.

I foråret 1960 importerede Norge ca. 1 million unge granplanter fra Danmark til anvendelse i Sydnorge, men eksporterede samtidig ca. 1,5 million til Sverige. Disse tal forsvinder helt i sammenligning med, at Norges egne planteskoler i 1960 har leveret ca. 103 mill. planter til udplantning i skovdistrikterne. Det anslås, at der dermed er tilplantet ca. 30.000 ha, 80 % med gran, 10 % med fyr og ca. 5 % med sitka.

Tallene er rekord for Norge.

Dansk Andelsgødnings to kalkværker har i 1960 forøget salget fra 37.000 tons til 54.000 tons i 1960.

A/S Stilde plantage

fejrer den 30. maj plantagens 75 års jubilæum ved en fest i plantagen. Desuden udsendes et ret omfangsrigt, illustreret jubilæumsskrift, udarbejdet af redaktør Har. Skodshøj, Hedeselskabet. Plantagen omfatter 365 ha og selskabet ejer tillige Gjernstrup Bøgeskov plantage på 85 ha, som i 1942 købtes af dødsboet efter statsgældsdirektør P. O. A. Andersen.

Selskabets formand er fiskeriejer Laurits Knudsen, Egtved.

Hedeselskabet har foretaget en omlægning af de tre arbejdsområder i Hjørring amt, efter at distriktskontoret i Hjørring er flyttet til Brovst. Kontoret i Hjørring opretholdes naturligvis, men for kontoret i Dybvad, der nu har virket i en snes år, betyder det, at området er blevet betydeligt udvidet. Samtidig er der sket en flytning af kontoret fra den gamle kommuneskole på Brønderslevvejen til filialbestyrer Aage Hornums nye ejendom ved Dybvad hovedgård, og fra 1. marts er assistent F. Cold-Ravnkilde, tidligere Hjørring, tilknyttet kontoret.

*

Det er i år 50 år siden, at hosstående billede blev taget i Frederiks af Frederik Krath og hans kone i færd med at pløje. Man skulle tro, at det måtte være mere end det nævnte spand af år siden, når man tænker på, at i dag går der mere end 100.000 traktorer som trækraft på den danske jord. Det var også dengang, man hyldede ordet, at man »ikke skulle pløje dybere, end møget kunne nå.«

*

Distriktsbestyrer S. Sunesen, Hedeselskabets kontor i Odense, er nu udnævnt til tilforordnet sagkyndig for Grundforbedringsudvalget for Odense amtsrådsreds.

*

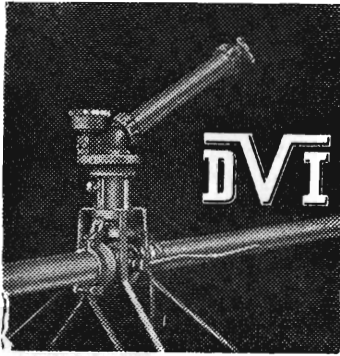
Den engelske Forestry Commission har oplyst, at den i treåret 1956—59 har forsendt 35 mill. træplanter pakket i polyethylen-poser. Tre fjerdedele af alle disse planter blev i poser i indtil 4 uger. En betingelse for en vellykket forsendelse var, at planterne ikke blev pakket efter, at de var kommet i vækst om foråret. Ved pakning i plastic-poser skulle man kunne undgå at slå planterne ind i planteskole eller på kulturpladserne.

Forstander, dr. agr. E. Holmesgaard, Statens forstlige Forsøgsvæsen, har i Gartner-Tidende skrevet en artikel om denne pakke-metode.

*

I Sverige kom motorsavene i brug ca. 1947—48, men det varede ca. 5 år inden de første 10.000 var solgt. Nu er der over 100.000 i anvendelse, og der er udsigt til at tallet vil blive fordoblet på meget kort tid. En svensk undersøgelse viser, at savene bør afskrives på 4 år.

*

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklere

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3". — Tilbud til tjeneste

**A/S Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21 288

Mejeriernes og Landbrugets

ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

Rødkjærsbro Cementwarefabrik

ved J. T. Birk Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Brug

STENSBALLEFRØ

til mark og have

Faas hos:

Købmænd, møllere
og gartnere

ØSTERGAARDS FRØAVL A/S
STENSBALLE pr HORSENS

Kaas-

Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

AALBORG

AKVAVIT

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet.

Jordbrugskalk

Ferslev Kalkleje
pr. Ellidshøj

Batum Kalkleje pr. Roslev
Tlf. Aasted 66

Mergel

Levering fra lokale Lejer

Brunkul

Midtjysk Brunkul Industri
Søby pr. Kølkær
Tlf. Kølkær 28

Tegl

Katrinebjerg Teglværk
pr. Hejnsvig
Tlf. Hejnsvig 17

H. THEUT A/S

Ingeniør- og
Entreprenørforetning
Telefon Viborg
Viborg 1860 Skovbrynet 23

FRØCONTORET KOLDING

Telf. 4344

FRØAVL
FRØHANDEL

Handelsbanken i Viborg

Filial af Akrieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 58, Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

PALUDANS PLANTESKOLE A/S KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Røde DRÆNRØR

fra 2"—12" have
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99
Ny fabrik . Vejby
Alt i betonvarer D. S. 400

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE
 Δ MÆRKEDE RØR

imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

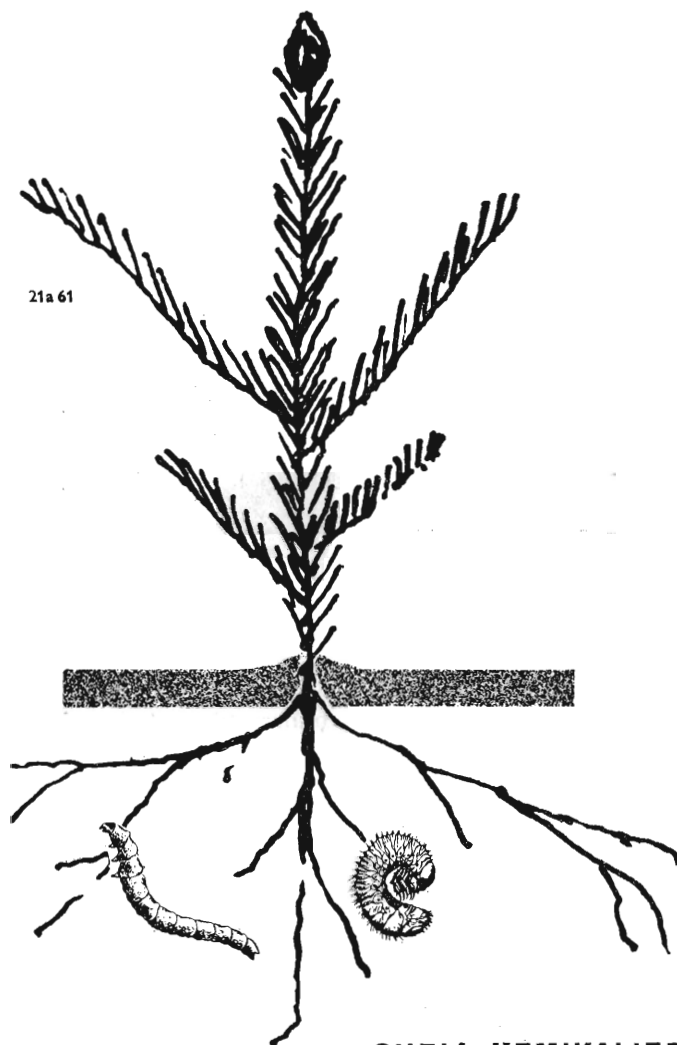
Frøhaver

I forrige annonce vistes anvendelsen af podninger til udførelse af kontrollerede bestøvninger. Bedømmelsen af disse afkom med kendte forældre er medbestemmende for den videre udnyttelse i praksis. De bedste afkom genfremstilles og masseproduceres i frøhaver, der er vel isoleret fra ukendt og måske mindreværdig indflydelse.

Frøhavernes sammensætning varierer meget afhængig af art og specielle formål udover masseproduktion af frø; men fælles for næsten alle anlæg er brugen af podninger. Ovenstående billede er fra en forsøgsfrøhave til fremstilling af hybridlærk. Til venstre ses en række podninger fra een japansk lærk og til højre på skråningen en række frøplanter af europæisk lærk fremkommet efter krydsning mellem to gode europæiske lærk. Kogler høstes kun på klonen af japansk lærk, mens europæerne fungerer som bestøvere.

Effektiv bekæmpelse af jordboende skadedyr

**Aldrex 30
bekæmper:
Smælderlarver
larver af
Gulerodsfluen
Oldenborren
Kålfluen
Løgfluen
Narcisfluen**

Aldrex 30 og Aldrex Pulver $2\frac{1}{2}\%$ er Shell's effektive midler til bekæmpelse af de jordboende skadedyr, der på larvestadiet æder planternes rødder og derved forringer afgrøden. Een behandling med Aldrex er i almindelighed nok til bekæmpelse af denne plage. Shell Aldrex 30 og Shell Aldrex Pulver $2\frac{1}{2}\%$ er anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur. Få nærmere oplysninger - tal med Deres forhandler eller ring eller skriv til Shell. Vore konsulenter og vort omfattende brochuremateriale står frit til Deres rådighed. (Forlang brochure I-1).

SHELL KEMIKALIER

Aldrex 30

A/S DANSK SHELL
Kampmannsgade 2
København V
Telf. MI 5340

ALDRIN, DIELDRIN, ENDRIN, PHOSDRIN, D-D OG NEMAGON ER SHELL KEMIKALIER

Eneforhandler af SHELL kemikalier til forstplanteskoler og skovbrug
Dansk Skovkontor v/ skovrider C. F. Ingvorsen, Postbox 1 - Næstved - Telf. Nyland 110